

CYNGOR SIR CEREDIGION COUNTY COUNCIL

Adroddiad i'r: Cabinet

Dyddiad y cyfarfod: 19 Mawrth 2024

Teitl: Cynllun Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch Llywodraeth Cymru 2024-25

Pwrpas yr adroddiad: Cymeradwyo mabwysiadu Ardrethi Annomestig - Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch Llywodraeth Cymru 2024-25 fel Rhyddhad Ardrethi Annomestig Dewisol o dan Adran 47 Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988

I'w: Benderfynu

Portffolio Cabinet ac Aelod Cabinet:

Y Cyngorydd Gareth Davies, Aelod Cabinet ar gyfer Cyllid a Chaffael

Cyflwyniad

Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi y bydd Cynllun Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch Llywodraeth Cymru (RLHRR) yn parhau dros dro am 2024-25.

Nod Cynllun Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch Llywodraeth Cymru 2024-25 yw darparu cefnogaeth drwy gynnig gostyngiad o 40% ar filiau ardrethu annomestig i fusnesau cymwys sy'n defnyddio neu gweithredu yn y sectorau manwerthu, hamdden a lletygarwch megis siopau, tafarndai a tai bwyta, campfeydd, lleoliadau perfformio a gwestai.

O fewn Cynllun Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch Llywodraeth Cymru 2024-25 bydd uchafswm i swm y rhyddhad y caiff busnesau ei hawlio ar draws Cymru. Cyfanswm y rhyddhad sydd ar gael yw £110,000 ar draws yr holl eiddo sy'n cael eu defnyddio gan yr un busnes. Mae angen i bob busnes ddatgan, wrth wneud cais i awdurdodau lleol unigol, eu bod yn cadarnhau nad yw swm y rhyddhad y maent yn gwneud cais amdano ar draws Cymru yn fwy na'r uchafswm hwn.

Mae meini prawf o ran cymhwysedd ac eithriadau i'r Rhyddhad wedi eu hamlinellu yn y ddogfen canllawiau sydd ynghlwm a dderbyniwyd oddi wrth Lywodraeth Cymru.

Gan mai mesur dros dro yw hwn, ac y darperir rhyddhad ardrethi yn ôl disgrisiwn o dan adran 47 Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988, bydd angen penderfyniad o ran mabwysiadu'r Cynllun yng Ngheredigion.

Bydd y cynllun yma caiff ei ariannu'n llawn gan Lywodraeth Cymru yn cefnogi oddeutu 600 o fusnesau yng Ngheredigion gydag amcangyfrif cyfanswm gwerth o £2.3m.

Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol:

A oes Aseiad Effaith Integredig wedi ei gwblhau? Os nad oes, nodwch pam.

Ni chwblhawyd AEI. Mae hwn yn gynllun dros dro gan Lywodraeth Cymru sy'n cael ei gynnig i holl Gynghorau Cymru er mwyn cynorthwyo wrth leihau baich Trethi Annomestig ar fusnesau cymwys yng Nghymru.

Crynodeb o'r Aseiad Effaith Integredig:

Hirdymor: Amherthnasol
Cydweithio: Amherthnasol
Cynnwys: Amherthnasol
Atal: Amherthnasol
Integreiddio: Amherthnasol

Argymhelliad:

Argymhellir bod y Cabinet yn:

Mabwysiadu Ardrethi Annomestig - Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch Llywodraeth Cymru 2024-25 fel Rhyddhad Ardrethi Annomestig Dewisol o dan Adran 47 Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988.

Rheswm dros y penderfyniad:

Cefnogi busnesau lleol drwy ddefnyddio arian grant sydd ar gael.

Trosolwg a Chraffu:

Nid yw'r Cynllun wedi ei gyfeirio at ystyriaeth Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu am ei fod yn Gynllun dros dro gan Lywodraeth Cymru.

Fframwaith Polisi:

Amherthnasol

Amcanion Llesiant Corfforaethol:

Hybu'r economi, cefnogi busnesau a galluogi cyflogaeth.

Goblygiadau Ariannol a Chaffael:

Caiff y cynllun ei ariannu drwy grant oddi wrth Lywodraeth Cymru ac ad-delir Ceredigion am unrhyw ryddhad ardrethi a roddwyd yn unol â'r canllawiau / cynnig grant.

Goblygiadau Cyfreithiol:

Dim

Goblygiadau Staffio:

Dim

Goblygiadau Eiddo / asedau:

Dim

Risq(au):

Bydd methu mabwysiadu'r cynllun yn golygu y bydd trethdalwyr Ceredigion o dan infantais ariannol a bydd Llywodraeth Cymru yn tynnu nôl eu harian.

Pwerau Statudol:

Adran 47 Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988.

Papurau Cefndir:

Canllawiau Llywodraeth Cymru ar gyfer y cynllun.

Atodiadau:

Atodiad 1- Cynllun Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch Llywodraeth Cymru 2024-25

Swyddog Arweiniol Corfforaethol:

Duncan Hall, Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a Chaffael

Swyddog Adrodd:

Ann Ireland, Rheolwr Corfforaethol: Refeniw ac Aseidiadau Ariannol

Dyddiad:

12 Chwefror 2024

Ardrethi Annomestig – Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch 2024-25

Canllawiau

Disgrifiad o'r canllawiau

Lluniwyd y canllawiau hyn i helpu cynghorau sir a bwrdeistref sirol ("awdurdodau lleol") i weinyddu'r cynllun Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch ("y rhyddhad"). Ar 19 Rhagfyr 2023, cyhoeddodd y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol y byddai'r rhyddhad ardrethi'n cael ei ehangu dros dro ar gyfer 2024-25. Mae'r canllawiau hyn yn berthnasol i Gymru yn unig.

Mae'r canllawiau yn gosod y meini prawf y bydd Llywodraeth Cymru yn eu defnyddio i bennu cyllid i awdurdodau lleol ar gyfer rhyddhad ardrethi sy'n cael ei ddarparu i eiddo manwerthu, hamdden a lletygarwch. Nid yw'r canllawiau yn disodli unrhyw ddeddfwriaeth bresennol ar ardrethi annomestig nac unrhyw fath arall o ryddhad.

Dylid anfon unrhyw gwestiynau am y cynllun at: polisitrehilleol@llyw.cymru

Mae'r rhyddhad yn cael ei gynnig o 1 Ebrill 2024 a bydd ar gael tan 31 Mawrth 2025.

Cyflwyniad

Mae'r rhyddhad hwn wedi'i anelu at fusnesau a threthdalwyr eraill yng Nghymru yn y sectorau manwerthu, hamdden a lletygarwch, er enghraifft siopau, tafarnau a bwytai, campfeydd, lleoliadau perfformio a gwestai. Darperir y rhyddhad fel cymorth ar gyfer y sectorau hyn er mwyn sicrhau bod mwy o obaith ganddynt o adfer o'r heriau economaidd sydd wedi effeithio arnynt dros y blynyddoedd diwethaf.

Bydd Llywodraeth Cymru yn rhoi cyllid grant i bob un o'r 22 awdurdod lleol yng Nghymru i ddarparu'r Cynllun Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch i fusnesau sy'n gymwys ar gyfer 2024-25. Nod y cynllun yw darparu cymorth i eiddo cymwys sydd wedi'i feddiannu drwy gynnig 40% o ostyngiad ar filiau ardrethi annomestig ar gyfer eiddo o'r fath. Bydd y cynllun ar gael i bob busnes cymwys, fodd bynnag bydd uchafswm i swm y rhyddhad y caiff busnesau ei hawlio ar draws Cymru. Cyfanswm y rhyddhad sydd ar gael yw £110,000 ar draws yr holl eiddo sy'n cael eu defnyddio gan yr un busnes. Mae angen i bob busnes ddatgan, wrth wneud cais i awdurdodau lleol unigol, eu bod yn cadarnhau nad yw swm y rhyddhad y maent yn gwneud cais amdano ar draws Cymru yn fwy na'r uchafswm hwn. Mae enghraifft o ffurflen ddatganiad wedi'i hamgáu yn Atodiad 1 i awdurdodau lleol ei defnyddio wrth ddatblygu eu ffurflenni eu hunain i'w cyhoeddi a'u cyflwyno i fusnesau.

Mae'r ddogfen hon yn darparu canllawiau ynghylch rhoi'r cynllun hwn ar waith a'i gyflwyno.

Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch

Sut bydd y rhyddhad yn cael ei ddarparu?

Gan mai mesur dros dro yw hwn, rydym yn darparu'r rhyddhad drwy roi ad-daliad i awdurdodau lleol sy'n defnyddio'u pwerau rhyddhad ardrethi yn ôl disgrisiwn o dan adran 47 o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988. Yr awdurdodau lleol unigol eu hunain fydd yn mabwysiadu cynllun ac yn penderfynu ym mhob achos a ddylid caniatáu'r rhyddhad o dan adran 47. Bydd Llywodraeth Cymru yn rhoi ad-daliad i'r awdurdodau lleol am y rhyddhad sy'n cael ei ddarparu yn unol â'r canllawiau hyn drwy grant o dan adran 31 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2003 a adran 58A o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.

Sut bydd y cynllun yn cael ei weinyddu?

Yr awdurdodau lleol eu hunain fydd yn penderfynu sut i weinyddu'r cynllun er mwyn sicrhau bod cymaint â phosib yn cymryd rhan a bod cyn lleied â phosib o faich gweinyddol ar dalwyr ardrethi a staff yr awdurdod lleol.

Mae awdurdodau lleol yn gyfrifol am ddarparu gwybodaeth glir a hygyrch i fusnesau ynghylch manylion a gweinyddiaeth y cynllun.

Pa eiddo fydd yn gallu manteisio ar y rhyddhad?

Yr eiddo a fydd yn gallu manteisio ar y rhyddhad hwn fydd eiddo manwerthu, hamdden a lletygarwch – fel siopau, tafarnau a bwytai, campfeydd, lleoliadau perfformio a gwestai ledled Cymru. Ceir rhagor o fanylion am y meini prawf cymhwysedd a'r eithriadau i'r rhyddhad isod.

Dylai'r rhyddhad gael ei roi i bob busnes cymwys fel gostyngiad yn ei fil ardrethi yn seiliedig ar feddiannaeth rhwng 1 Ebrill 2024 a 31 Mawrth 2025. At ddibenion y cynllun hwn, bydd eiddo manwerthu fel "siopau, bwytai, caffis a llefydd sy'n gwerthu diod" yn golygu fel a ganlyn (yn ddarostyngedig i feini prawf eraill yn y canllawiau).

Hereditamentau sy'n cael eu defnyddio i werthu nwyddau i aelodau o'r cyhoedd sy'n ymweld â nhw

- Siopau (fel siop flodau, siop fara, cigydd, groser, siop ffrwythau a llysiau, gemydd, siop bapur ysgrifennu, siop drwyddedig, siop bapur newydd, siop caledwedd, archfarchnad ac ati)
- Siopau elusen
- Optegydd
- Fferyllfeydd
- Swyddfeydd post
- Siopau dodrefn neu ystafelloedd arddangos (fel siopau carpedi, gwydr dwbl, drysau garej)

- Ystafelloedd arddangos ceir neu garafannau
- Canolfannau gwerthu ceir ail law
- Marchnadoedd
- Gorsafoedd petrol
- Canolfannau garddio
- Oriellau celf (lle mae modd prynu neu logi gwaith celf)

Hereditamentau sy'n cael eu defnyddio i ddarparu'r gwasanaethau canlynol i aelodau o'r cyhoedd sy'n ymweld â nhw

- Gwasanaethau trin gwallt a harddwch
- Trwsio esgidiau/torri allweddi
- Asiantaethau teithio
- Swyddfeydd tocynnau (ee ar gyfer y theatr)
- Gwasanaethau sychlanhau
- Golchdai
- Trwsio cyfrifiaduron, setiau teledu neu gyfarpar domestig
- Trefnwyr angladdau
- Prosesu lluniau
- Llogi DVD neu fideo
- Llogi offer
- Llogi ceir
- Swyddfeydd gwerthu a gosod tai

Hereditamentau sy'n cael eu defnyddio i werthu bwyd a/neu ddiod i aelodau o'r cyhoedd sy'n ymweld â nhw

- Bwytai
- Bwytai archebu o'r car
- Siopau tecawê
- Siopau brechdanau
- Caffis
- Siopau coffi
- Tafarnau
- Bariau neu fariau gwin

Rydym yn ystyried bod ymgynnull a hamdden yn golygu'r canlynol.

Hereditamentau sy'n cael eu defnyddio i ddarparu chwaraeon, hamdden a chyfleusterau i aelodau o'r cyhoedd sy'n ymweld â nhw (gan gynnwys i wyllo gweithgareddau o'r fath) ac i ymgynnull aelodau o'r cyhoedd sy'n ymweld â nhw.

- Meysydd a chlybiau chwaraeon
- Cyfleusterau chwaraeon a hamdden
- Campfeydd
- Atyniadau twristaidd

- Amgueddfeydd ac orielau celf
- Plastai a thai hanesyddol
- Theatrau
- Lleoliadau cerddoriaeth fyw
- Sinemâu
- Clybiau nos

Hereditamentau sy'n cael eu defnyddio i ymgynnull aelodau o'r cyhoedd sy'n ymweld â nhw.

- Neuaddau cyhoeddus
- Tai clybiau, clybiau a sefydliadau

Rydym yn ystyried bod gwestai, eiddo llety a phreswyl a llety hunanarlwyo yn golygu'r canlynol:

Hereditamentau lle mae'r rhan annomestig yn cael ei defnyddio i ddarparu llety preswyl fel busnes:

- Gwestai, tai llety a thai preswyl
- Cartrefi gwyliau
- Parciau a safleoedd carafannau

Rhyddhad ôl-weithredol

Ni cheir gwneud dyfarniadau rhyddhad newydd yn ôl-weithredol ar gyfer blynyddoedd blaenorol o dan delerau'r cynllun. Er bod pwerau eang awdurdodau lleol yn golygu ei bod yn bosibl i ryddhad yn ôl disgresiwn gael ei ddyfarnu yn ôl-weithredol am hyd at chwe mis yn dilyn diwedd y flwyddyn ariannol berthnasol, nid yw cyllid ar gyfer unrhyw ddyfarniadau o'r fath yn dod o dan delerau'r cytundeb cyllido ar gyfer y flwyddyn gyfredol. Ni ellir ond gwneud addasiadau yn ôl-weithredol os oes rhyddhad eisoes wedi'i ddyfarnu o dan delerau'r cynllun yn y flwyddyn berthnasol a bod atebolrwydd y trethdalwr yn cael ei ddiwygio yn dilyn hynny, o ganlyniad i newid mewn amgylchiadau.

Ystyriaethau eraill

Er mwyn gallu manteisio ar y rhyddhad, dylai'r hereditament gael ei ddefnyddio'n bennaf neu'n gyfan gwbl at y dibenion cymwys. Yn debyg i fathau eraill o ryddhad, yr hyn sy'n digwydd yn yr eiddo sy'n bwysig yn hytrach na'r ffaith ei fod yn cael ei ddefnyddio. Felly, os yw hereditamentau yn cael eu defnyddio, ond nid yn bennaf neu'n gyfan gwbl ar gyfer y pwrpas cymwys, ni fyddant yn gymwys i gael y rhyddhad. I osgoi amheuaeth, dylid ystyried bod hereditamentau a gaeodd dros dro oherwydd cyngor y Llywodraeth ar COVID-19 yn hereditamentau sydd wedi'u meddiannu at ddibenion y rhyddhad hwn.

Nid oes bwriad i'r rhestr uchod fod yn un gwbl drylwyr, gan y byddai'n amhosibl rhestru'r holl ddefnyddiau manwerthu, hamdden a lletygarwch amrywiol sy'n bodoli. Hefyd bydd rhai enghreifftiau'n codi o ddefnydd cymysg. Fodd bynnag, y bwriad yw rhoi arweiniad i'r awdurdodau lleol ynghylch y mathau o ddefnydd sy'n gymwys am y rhyddhad ym marn Llywodraeth Cymru at y diben hwn. Dylai awdurdodau lleol benderfynu dros eu hunain a yw eiddo penodol nad yw ar y rhestr yn gyffredinol debyg o ran natur i'r uchod. Os felly dylid ei ystyried yn gymwys ar gyfer y cynllun. Yn yr un modd, os nad yw eiddo yn debyg yn gyffredinol i'r rhai ar y rhestr uchod, ni ddylai fod yn gymwys ar gyfer y cynllun.

Mae'r rhyddhad ardrethi yn cael ei roi yn ôl disgrisiwn. Os yw awdurdodau lleol yn penderfynu defnyddio'u disgrisiwn i beidio â chaniatáu rhyddhad i fusnesau cymwys, efallai y byddent yn dymuno ceisio cyngor cyfreithiol ar gyfer unrhyw faterion cyfreithiol a allai godi o ganlyniad i benderfyniad o'r fath, fesul achos.

Efallai y bydd busnesau o'r farn eu bod wedi gallu parhau i fasnachu ar lefel sylweddol yn ystod y cyfyngiadau Coronafeirws, ac felly efallai na fyddent yn dymuno gwneud cais am y rhyddhad.

Y mathau o hereditamentau nad ydynt yn cael eu hystyried yn gymwys i gael Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch

Mae'r rhestr ganlynol yn nodi'r mathau o ddefnydd nad ydynt yn cael eu hystyried gan Lywodraeth Cymru fel defnydd manwerthu, hamdden neu lletygarwch at ddiben y cynllun hwn, ac na fyddai'n gymwys i gael y rhyddhad. Fodd bynnag, yr awdurdodau lleol eu hunain fydd yn penderfynu a yw hereditamentau yn debyg o ran natur i'r rhai sy'n cael eu rhestru ac os na fyddent yn gymwys i gael y rhyddhad o dan y cynllun.

Hereditamentau sy'n cael eu defnyddio'n gyfan gwbl neu'n bennaf i ddarparu'r gwasanaethau canlynol i aelodau o'r cyhoedd sy'n ymweld â nhw

- Gwasanaethau ariannol (ee banciau, cymdeithasau adeiladu, peiriannau arian parod, bureaux de change, benthychwyr diwrnod cyflog, siopau betio, gwystlyddion)
- Gwasanaethau meddygol (ee milfeddygon, deintyddion, meddygon, osteopathiaid, ceiropractyddion)
- Gwasanaethau proffesiynol (ee cyfreithwyr, cyfrifwyr, asiantaethau yswiriant, ymgynghorwyr ariannol, tiwtoriaid)
- Swyddfeydd dosbarthu Swyddfa'r Post
- Meithrinfeydd dydd
- Llety cŵn a chathod
- Clybiau casino a gamblo
- Cartrefi arddangos ac ystafelloedd marchnata
- Asiantaethau cyflogaeth

Hereditamentau nad ydynt yn rhesymol hygyrch i aelodau o'r cyhoedd sy'n ymweld â nhw

Os nad yw hereditamentau fel arfer yn rhesymol hygyrch i aelodau o'r cyhoedd sy'n ymweld â nhw, ni fyddant yn gymwys i gael rhyddhad o dan y cynllun, hyd yn oed os oes defnydd atodol o'r hereditament y gellid ystyried ei fod yn syrthio o dan y disgrifiadau yn *Pa eiddo fydd yn gallu manteisio ar y rhyddhad?*

Hereditamentau gwag

Dylai pob eiddo sy'n wag ar 1 Ebrill 2024 gael ei eithrio rhag y rhyddhad hwn. Fodd bynnag, o dan y cynllun Rhyddhad Eiddo Gwag gorfodol, bydd eiddo gwag yn derbyn gostyngiad o 100% yn ei ardrethi ar gyfer y tri mis cyntaf (ac mewn rhai achosion y chwe mis cyntaf) o fod yn wag.

Hereditamentau sy'n eiddo i awdurdod lleol neu sy'n cael eu rhentu neu eu rheoli ganddo

Mae hereditamentau sy'n eiddo i awdurdod lleol neu sy'n cael eu rhentu neu eu rheoli ganddo, er enghraifft canolfannau ymwelwyr, siopau gwybodaeth i dwristiaid a siopau coffi neu siopau rhoddion sy'n rhan o adeiladau hanesyddol ac yn cael eu rhedeg gan awdurdodau lleol, yn esempt o'r cynllun hwn.

Faint o ryddhad sydd ar gael?

Cyfanswm y rhyddhad a ariennir gan y Llywodraeth sydd ar gael i bob eiddo o dan y cynllun hwn ar gyfer 2024-25 yw 40% o'r bil perthnasol. Mae hyn yn amodol ar uchafswm o £110,000 i bob busnes ar draws eu holl eiddo yng Nghymru.

Dylid cymhwyso'r rhyddhad i'r bil net sy'n weddill ar ôl gweithredu unrhyw ryddhad gorfodol (gan gynnwys elfennau yn ôl disgrisiwn a ariennir yn llawn neu'n rhannol gan yr awdurdod lleol) ac unrhyw ryddhad arall yn ôl disgrisiwn a ariennir gan grantiau adran 31 (ac eithrio'r rhai pan fo awdurdodau lleol wedi defnyddio eu pwerau rhyddhad ehangach yn ôl disgrisiwn a gyflwynwyd gan Ddeddf Lleoliaeth 2011, nad ariennir gan grantiau adran 31). Mae'r mathau o ryddhad y dylid eu cymhwyso cyn y Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch yn cynnwys categorïau o ryddhad yn ôl disgrisiwn a oedd ar gael cyn Deddf Lleoliaeth 2011 (e.e. rhyddhad ardrethi ar gyfer elusennau, clybiau chwaraeon amatur cymunedol, sefydliadau nid-er-elw, caledi, eiddo gwag). Caiff awdurdodau lleol ddefnyddio eu pwerau ehangach yn ôl disgrisiwn i gynnig gostyngiadau pellach y tu allan i'r cynllun hwn neu ryddhad ychwanegol i hereditamentau o fewn y cynllun. Pan fo awdurdod lleol yn cymhwyso rhyddhad a ariennir yn lleol o dan adran 47 o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1998, dylid ei gymhwyso ar ôl y Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch.

Bydd cymhwysedd ar gyfer y cynllun rhyddhad ardrethi a'r rhyddhad ei hun yn cael ei asesu a'i gyfrifo ar sail ddyddiol. Dylid defnyddio'r fformiwla ganlynol wrth benderfynu ar swm y rhyddhad ardrethi i'w ganiatáu ar gyfer hereditament penodol yn ystod blwyddyn ariannol:

$$\text{Swm y rhyddhad i'w ganiatáu} = V \times 0.4, \text{ lle}$$

V yw'r tâl dyddiol am yr hereditament ar gyfer y diwrnod trethadwy ar ôl gweithredu unrhyw ryddhad gorfodol ac unrhyw ryddhad arall yn ôl disgrisiwn (ac eithrio'r rhai pan fo awdurdodau lleol wedi defnyddio eu pwerau rhyddhad yn ôl disgrisiwn a gyflwynwyd gan Ddeddf Lleoliaeth 2011, nad ariennir gan grantiau adran 31).

Dylid cyfrifo hyn gan anwybyddu unrhyw addasiadau blwyddyn flaenorol i'r atebolrwydd sy'n syrthio ar y diwrnod.

Bydd busnesau sy'n defnyddio mwy nag un eiddo yn gallu cael Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch ar gyfer pob eiddo cymwys, o fewn uchafswm o £110,000 i bob busnes ar draws Cymru.

Gall busnes gydag un eiddo a rhwymedigaeth o fwy na £275,000 yn weddill (ar ôl unrhyw ryddhad) ddefnyddio dyraniad cyfan y rhyddhad. Ni fydd unrhyw fusnesau eraill sy'n eiddo i'r busnes hwnnw yn gymwys o dan y cynllun.

Mae eiddo manwerthu, hamdden a lletygarwch sydd wedi'i eithrio o'r Rhyddhad Ardrethi Busnesau Bach oherwydd y rheolau amlfeddiannaeth yn gymwys am y cynllun rhyddhad hwn, o fewn yr uchafswm.

Newidiadau i hereditamentau presennol gan gynnwys newid meddiant

Bydd eiddo gwag sy'n dechrau cael ei ddefnyddio ar ôl 1 Ebrill 2024 yn gymwys i gael y rhyddhad hwn o ddyddiad ei feddiannu.

Os oes newid meddiant yn ystod y flwyddyn ariannol, ar ôl i'r rhyddhad gael ei ddarparu i'r hereditament, bydd y meddiannydd newydd yn gymwys i dderbyn y rhyddhad ar sail pro-rata os ydynt yn gweithredu yn y sectorau manwerthu, hamdden neu letygarwch. Bydd hyn yn cael ei gyfrifo yn seiliedig ar weddill y dyddiau meddiannu gan ddefnyddio'r fformiwla yn yr adran *Faint o ryddhad sydd ar gael?*

Dylid gweithredu'r gostyngiad yn ddyddiol gan ddefnyddio'r fformiwla a nodir uchod. Dylai hereditament a grëwyd o ganlyniad i raniad neu uniad yn ystod y flwyddyn ariannol, neu pan fo newid defnydd wedi bod, gael ei ystyried o'r newydd ar gyfer y gostyngiad ar y diwrnod hwnnw.

Y terfyn arian parod a rheoli cymorthdaliadau

Ni chaiff talwr ardrethi, o dan unrhyw amgylchiadau, fynd y tu hwnt i'r terfyn arian parod, sef £110,000, ar draws eu holl hereditamentau yng Nghymru. Pan fo gan dalwr ardrethi gysylltiad cymwys â thalwr ardrethi arall, dylid ystyried y talwyr ardrethi hynny fel un talwr ardrethi at ddibenion y terfynau arian parod. Ystyrir bod gan dalwr ardrethi gysylltiad cymwys ag un arall yn yr achosion isod:

- mae'r ddau dalwr ardrethi yn gwmnïau ac mae un yn is-gwmni i'r un arall, neu mae'r ddau'n is-gwmnïau i'r un cwmni; neu
- dim ond un talwr ardrethi sy'n gwmni ac mae gan y talwr ardrethi arall y fath fuddiant yn y cwmni hwnnw a fyddai'n golygu mai ef fyddai cwmni daliannol yr un arall, pe bai'r talwr ardrethi arall yn gwmni.

Dechreuodd cyfundrefn rheoli cymorthdaliadau newydd y DU ar 4 Ionawr 2023, pan ddaeth Deddf Rheoli Cymorthdaliadau 2022 i rym. Mae'r Cynllun Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch yn debygol o fod yn gymhorthdal o dan y gyfundrefn newydd. Bydd angen i unrhyw ryddhad a ddarperir gan awdurdodau lleol o dan y cynllun hwn gydymffurfio â rhwymedigaethau rheoli cymorthdaliadau domestig a rhyngwladol y DU.

I'r graddau y mae awdurdod lleol yn bwriadu darparu rhyddhad sydd o dan y trothwyon Cymorth Ariannol Lleiaf (MFA), mae Deddf Rheoli Cymorthdaliadau 2022 yn caniatáu i gyfranogwr economaidd (ee cwmni daliannol a'i is-gwmnïau) dderbyn hyd at £315,000 mewn cyfnod o 3 blynedd (sef blwyddyn 2024-25 a'r ddwy flwyddyn ariannol flaenorol). Nid oedd cynlluniau Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch yng Nghymru cyn 2023-24 yn cael eu darparu fel cymhorthdal. Dylai awdurdodau lleol ofyn i'r talwyr ardrethi, ar sail hunanasesu, ddatgan fel rhan o'u cais am Ryddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch nad ydynt yn mynd y tu hwnt i'r terfyn arian parod na'r terfyn MFA.

Cyfrifoldeb yr awdurdod lleol yw cydymffurfio â'r holl ddarpariaethau rheoli cymorthdaliadau perthnasol, gan gynnwys gofynion MFA o ran gweithdrefnau a thryloywder. Mae rhagor o wybodaeth ar gael yn y [canllawiau](#) statudol ar reoli cymorthdaliadau gan Lywodraeth y DU.

I gael cyngor pellach, cysylltwch â'r Uned Rheoli Cymorthdaliadau yn Llywodraeth Cymru drwy'r manylion isod:

Yr Uned Rheoli Cymorthdaliadau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ
E-bost: YrUnedRheoliCymorthdaliadau@llyw.cymru

Cynllun Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch 2024-25

RHYDDHAD ARDRETHI MANWERTHU, HAMDDEN A LLETYGARWCH – DIBEN Y RHYDDHAD

Mae'r Cynllun Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch ar gael i fusnesau cymwys sy'n gweithredu yn y sectorau manwerthu, hamdden a lletygarwch. Nod y rhyddhad yw darparu cymorth ar gyfer y sectorau hyn er mwyn sicrhau bod mwy o obaith ganddynt o adfer o'r heriau economaidd sydd wedi effeithio arnynt dros y blynyddoedd diwethaf. Bydd busnesau cymwys yn cael gostyngiad o 40% yn eu rhwymedigaeth net ar gyfer ardrethi annomestig yn 2024-25. Ni ddylai uchafswm gwerth ariannol y rhyddhad ardrethi a ganiateir, ar draws pob eiddo yng Nghymru sy'n cael eu defnyddio gan yr un busnes, fod yn fwy na £110,000.

Bydd y rhyddhad yn cael ei ddarparu fel cymhorthdal ar ffurf Cymorth Ariannol Lleiaf (MFA). Rhaid i'r un busnes beidio â hawlio cyfanswm o fwy na £315,000 o MFA dros dair blynedd (gan gynnwys 2024-25). Nid oedd cynlluniau Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch yng Nghymru cyn 2023-24 yn cael eu darparu fel cymhorthdal ac ni ddylid eu cyfrif tuag at y terfyn MFA. Felly, rhaid i werth gros y rhyddhad a hawlio gan yr un busnes beidio â bod yn fwy na £110,000 yng Nghymru ar gyfer 2024-25 (i gydymffurfio â thelerau'r cynllun hwn) neu £315,000 o 2022-23 i 2024-25, gan gynnwys y blynyddoedd hynny (i gydymffurfio â gofynion rheoli cymorthdaliadau). Rhaid i fusnesau sy'n hawlio'r rhyddhad ddatgan nad yw'r swm a hawlio yn mynd y tu hwnt i'r terfynau hynny, cyn y gellir dyfarnu'r rhyddhad.

Mae angen i fusnesau ddatgan eu bod yn bodloni'r meini prawf cymhwysedd a nodwyd yn y ddogfen ganllawiau hon a nodi ar gyfer pa eiddo y maent yn dymuno hawlio rhyddhad. Os yw 40% o'r atebolrwydd ar draws eiddo'r busnes yn fwy na £110,000 neu'r terfyn MFA, bydd angen i fusnesau nodi ar gyfer pa eiddo yr hoffent hawlio'r rhyddhad. Gall busnesau ddewis ar gyfer pa eiddo y byddant yn ceisio rhyddhad. Pan fydd cyfanswm y rhyddhad a ganiateir ar gyfer eiddo eraill yn agos i'r uchafswm o £110,000 neu'r terfyn MFA, gellir caniatáu swm o ryddhad sy'n llai na 40% ar gyfer eiddo cymwys arall.

Rhaid cyflwyno ffurflen gais i bob awdurdod lleol y mae'r busnes yn gwneud cais am ryddhad ar gyfer eiddo yn ei ardal. Rhaid i bob ffurflen gynnwys manylion pob eiddo y gwneir cais am ryddhad ar ei gyfer ar draws Cymru. Os na wneir cais, ni ellir rhoi rhyddhad.

Bydd unrhyw ymgais gan fusnes i wneud cais bwriadol i hawlio mwy na £110,000 o ryddhad yn ei roi mewn perygl o golli unrhyw ryddhad a roddwyd o dan y cynllun i'r busnes hwnnw gan unrhyw awdurdod lleol yng Nghymru. Bydd gwybodaeth ar ryddhad a hawliwyd o dan y cynllun yn cael ei rhannu gydag awdurdodau lleol eraill a Llywodraeth Cymru, gan eu galluogi i adnabod unrhyw hawliau sy'n gyfanswm o fwy na £110,000 a gweithredu ar y rhain os oes angen.

Ni fydd Llywodraeth Cymru a [enw'r awdurdod lleol] yn goddef unrhyw ymgais gan fusnes i ffugio'u cofnodion na rhoi tystiolaeth ffug i gael y gostyngiad hwn. Mae hyn yn cynnwys hawlio cymorth sy'n fwy na'r uchafswm o £110,000 neu'r trothwy eithrio. Gall busnes sy'n gwneud cais ffug am unrhyw ryddhad, neu sy'n rhoi gwybodaeth ffug neu'n gwneud sylwadau ffug er mwyn cael rhyddhad, fod yn euog o dwyll o dan Ddeddf Twyll 2006 a gall wynebu camau cyfreithiol, yn ogystal â cholli unrhyw Ryddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch ar gyfer eu holl eiddo o dan gynllun 2024-25.

[Dylai awdurdodau lleol fel y rheolwyr data gynnwys datganiad preifatrwydd ar eu ffurflenni – gan alluogi rhannu data gyda Llywodraeth Cymru ac awdurdodau lleol eraill]

Bydd angen i bob ymgeisydd ddarparu'r wybodaeth a ganlyn

Ydych chi'n gwneud cais am Ryddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch mewn mwy nag un ardal awdurdod lleol?

Os ydych, llenwch Rannau 1 a 2

Os nad ydych, llenwch Ran 1 yn unig

Rhan 1: Mae'r rhan hon yn berthnasol i bob ymgeisydd ac yn ymwneud â'r eiddo y maent yn hawlio Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch ar eu cyfer gan [enw'r awdurdod lleol]

Enw a chyfeiriad y busnes: .....

Rhif cofrestru'r cwmni (os yw'n berthnasol): .....

Enw'r ymgeisydd: .....

Rôl yr ymgeisydd yn y busnes (ee perchennog / cyfarwyddwr / ysgrifennydd y cwmni / cyfrifydd): .....

Cyfeiriad e-bost yr ymgeisydd: .....

Rhif ffôn yr ymgeisydd: .....

Os ydych chi'n gwneud cais ar gyfer mwy nag un eiddo busnes, rhestrwch y rhain yn nhrefn blaenoriaeth ar gyfer derbyn rhyddhad, gan nodi mai'r uchafswm rhyddhad y gellir ei ganiatáu i fusnes yng Nghymru yw £110,000. Bydd rhyddhad yn cael ei roi ar gyfer eiddo yn y drefn yr ydych wedi'u nodi.

Gellir dod o hyd i'r manylion angenrheidiol ar y bil Trethi Annomestig a anfonwyd atoch ar gyfer pob eiddo yr ydych yn dymuno hawlio rhyddhad ar ei gyfer.

Cyfeiriad yr eiddo	Rhif Cyfrif Trethi Annomestig (Trethi Busnes)	Gwerth Trethadwy*
[Cyfeiriad yr eiddo]		£ [efallai y gall awdurdodau lleol lenwi'r tabl yn awtomatig]

<p>Cyfanswm y Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch a geisir yn [enw'r awdurdod lleol] (dim mwy na £110,000 ar draws Cymru)</p> <p>Cewch adael y rhan hon yn wag os nad yw Rhan 2 y cais hwn yn berthnasol i'ch busnes, neu os fydd uchafswm hawl eich busnes i ryddhad ar draws Cymru yn is na £110,000. Os oes angen ichi hawlio swm penodol o ryddhad gan [enw'r awdurdod lleol] i osgoi hawlio mwy na'r uchafswm o £110,000 ar gyfer eich busnes ar draws Cymru, rhaid ichi nodi hynny yma.</p>	<p>£ [gall awdurdodau lleol gyfrifo uchafswm yn awtomatig, ond rhaid i'r ymgeisydd fedru gwneud cais am swm is i osgoi hawlio mwy na £110,000 ar draws Cymru]</p>
---	--

*I ddarganfod eich gwerth trethadwy, gallwch nodi eich manylion yng [ngwiriwr ar-lein](#) Asiantaeth y Swyddfa Brisió.

Rhan 2: Mae'r rhan hon yn berthnasol i fusnesau sy'n gwneud cais am ryddhad gan sawl awdurdod lleol yng Nghymru yn unig. Mewn achosion o'r fath, dylid gwneud cais ar wahân i bob awdurdod lleol.

Eiddo mewn awdurdodau lleol eraill yng Nghymru, y mae Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch yn cael ei hawlio ar gyfer y busnes.

Cyfeiriad	Awdurdod Lleol
[Cyfeiriad yr eiddo]	[Rhestr]

Datganiad:

Rwy'n deall na all cyfanswm gwerth y rhyddhad a hawliwyd gan [ENW'R BUSNES] o dan y Cynllun Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch ar draws Gymru gyfan fod yn fwy na £110,000 ac y bydd gwneud cais bwriadol i hawlio rhyddhad o dros £110,000 yn peryglu colli'r holl ryddhad a roddwyd o dan y cynllun. Rwy'n derbyn y cyfrifoldeb am roi gwybod i'm hawdurdod lleol am unrhyw newid mewn amgylchiadau, ar ôl cyflwyno fy nghais am ryddhad, a allai olygu bod y rhyddhad a roddwyd i'm busnes yn anghywir neu'n fwy na £110,000 ar draws Cymru (e.e. newid mewn gwerth trethadwy).

Rwy'n deall, os bydd rhyddhad o fwy na £110,000 yn cael ei roi am unrhyw reswm, y bydd cyfran ohono'n cael ei hawlio'n ôl, ar gyfer un eiddo neu ragor, i leihau gwerth y rhyddhad a roddwyd i £110,000 neu lai fel sy'n briodol. Rwy'n deall hefyd, os bydd rhyddhad o fwy na £110,000 yn cael ei roi o ganlyniad i ymgais fwriadol i hawlio mwy na'r uchafswm a ganiateir, y gellir dileu'r hawl i'r Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch cyfan a ganiateir ar gyfer [ENW'R BUSNES] ar draws Cymru, a bydd swm llawn yr atebolrwydd ardrethi yn daladwy.

Rwy'n deall y bydd y rhyddhad yn cael ei ddarparu fel cymhorthdal ar ffurf Cymorth Ariannol Lleiaf (MFA). Rwy'n cadarnhau na fyddaf, drwy hawlio'r rhyddhad hwn, yn derbyn cyfanswm o fwy na £315,000 o MFA dros dair blynedd (blynyddoedd ariannol 2022-23 i 2024-25, gan gynnwys y blynyddoedd hynny).

Rwy'n cydnabod y bydd fy awdurdod lleol, unrhyw awdurdod lleol arall yng Nghymru a/neu Lywodraeth Cymru yn gwneud unrhyw wiriadau priodol i asesu'r cais hwn am ryddhad ardrethi, gan gynnwys croeswiro yn erbyn unrhyw wybodaeth sydd gan yr awdurdod, unrhyw awdurdod arall yng Nghymru neu Lywodraeth Cymru eisoes. Rwy'n deall y bydd y data yr wyf wedi'u darparu yn cael eu rhannu gyda Llywodraeth Cymru ac, os oes angen, unrhyw awdurdod lleol arall yng Nghymru at y diben hwn i atal twyll a chamgymeriadau.

Rwy'n datgan, hyd eithaf fy ngwybodaeth a'm cred, bod yr wybodaeth a ddarperir yn y cais hwn yn wir ac yn gywir, ac rwy'n deall y gallai rhoi ateb ffug i unrhyw un o'r cwestiynau yn y cais hwn gael ei ystyried fel twyll.

Llofnod [xxx]

Enw [xxx]

Dyddiad [xx/xx/xxxx]